

ضرورت تغییر قوانین تأمین اجتماعی در گفت‌و‌گو با ناهید حیدری

نیمی از بازنشستگان سازمان، پیش از موعدند!

گزارش

خبر غافلگیرکننده بود! هشدارى که از چند سال پیش از سوى کارشناسان مطرح مى‌شد، حالا دارد خودش را در آمارها نشان مى‌دهد: «طى ۹ سال، يعنى کمتر از یک دهه، «تعداد بازنشستگان پیش از موعد» در تأمین اجتماعی حدوداً چهار برابر شده و از ۱۴ درصد به بیش از ۵۰ درصد رسیده است.» به تازگى مدیریت آمار، اطلاعات و محاسبات سازمان تأمین اجتماعی، گزارش آماری «مقایسه سهم بازنشستگان عادى و پیش از موعد» در حد فاصل سال‌هاى ۹۱ تا ۹۹ را منتشر کرده که براساس آن، تعداد بازنشستگان سازمان تأمین اجتماعی در سال ۱۳۹۱، یک میلیون و ۱۸۷ هزار و ۶۳۱ نفر بوده است. از این تعداد، ۸۶ درصد بازنشستگان عادى و ۱۴ درصد بازنشستگان پیش از موعد بوده‌اند؛ اما آمار مذکور نشان مى‌دهد در سال ۱۳۹۹، تعداد کل بازنشستگان سازمان تأمین اجتماعی به ۲ میلیون و ۲۰۸ هزار و ۳۰۲ نفر رسیده است که ۵۰٫۷ درصد آنها بازنشستگان پیش از موعد و ۴۹٫۳ درصد آنها بازنشستگان عادى بوده‌اند. به عبارت دیگر؛ تنها طى مدت ۹ سال، بازنشستگان پیش از موعد سازمان تأمین اجتماعی به بیش از ۵۰ درصد رسیده است! اینکه چه فرایندى، بازنشستگى در سازمان تأمین اجتماعی را به اینجا رسانده، این روند چه تأثیری بر منابع و مصارف سازمان دارد و تاكى و کجا ادامه خواهد یافت و سؤالاتى از این دست، ما را بر آن داشت تا به سراغ ناهید حیدرى، مدیر کل مستمرى‌هاى سازمان تأمین اجتماعی برویم و از او جريان دقیق و درست امور را بپرسیم.

یعنی قوانین مرتب با بازنشستگى پیش از موعد مشاغل سخت و زیان‌آور و قانون کار مورد اصلاح و بازنگرى قرار مى‌گیرند؟

هدف اصلی قانونگذار از تصویب قوانین بازنشستگى مرتبط با مشاغل سخت و زیان‌آور، صیانت از نیروى کار در برابر آسیب‌هاى جسمى و روحى وارده به موجب اشتغال در مشاغل سخت و زیان‌آور بوده؛ اما متأسفانه تاکنون این هدف محقق نشده است. مى‌دانید که مشاغل سخت و زیان‌آور در قانون به دو دسته (الف) و (ب) تقسیم شده‌اند؛ گروه (الف) مشاغلى است که صفت سخت و زیان‌آور با ماهیت شغلى وابستگى دارد، اما مى‌توان با به‌کارگیرى تمهیدات بهداشتى، ایمنى و تدابیر فنى مناسب توسط کارفرما سخت و زیان‌آورى آنها را حذف کرد و دسته (ب) مشاغلى است که ماهیتاً سخت و زیان‌آور بوده و با به‌کارگیرى تمهیدات بهداشتى، ایمنى و تدابیر فنى توسط کارفرما، صفت سخت و زیان‌آورى آنها کاهش یافته اما کماکان سخت و زیان‌آورى آنها حفظ مى‌گردد؛ هر چند که دغدغه مدیران و مسئولان سازمان تأمین اجتماعی حمایت از کارگران مشغول به کار در مشاغل سخت و زیان‌آور است و همواره خود را ملزم به رسیدگى به درخواست‌هاى بازنشستگى این گروه از افراد در کوتاه‌ترین زمان ممکن مى‌دانند، اما متأسفانه عدم لحاظ ضمانت‌هاى اجرائى لازم جهت ایمن‌سازى محیط کار به منظور جلوگیری از آسیب‌هاى جسمى و روحى به بیمه‌شدگان موجب شده تا نه تنها پس از سپرى شدن بالغ بر ۲۰ سال از اجرائى قانون، مشاغل گروه (الف) در طول سال‌هاى گذشته حذف نشده‌اند و هدف قانونگذار که همانا کاهش یا حذف صفت سخت و زیان‌آورى مشاغل بوده، محقق نشده بلکه افزایش چشمگیر تقاضای افراد را نیز به دنبال داشته است! از این رو بازنگرى در قوانین مذکور امرى ضرورى است و لزوم بازنگرى در قوانین و آیین‌نامه‌هاى اجرائى به دفعات در قالب اصلاحات پیشنهادى قانون (اصلاحات پارامتریک)، آیین‌نامه و همچنین در سال جارى با موضوع طرح توانمندسازى و پایداری سازمان تأمین اجتماعی به مجلس شورای اسلامى ارائه شده و امیداست با توجه به حساسیت موضوع مورد توجه ویژه نمایندگان قرار گیرد.

با توجه به تسریع افزایش بازنشستگى‌هاى پیش از موعد، به نظر مى‌رسد بازنگرى در قوانین با فوریت صورت گیرد؛ موافقید؟

بله! از آنجاسی که هدف قانونگذار از تصویب قوانین بازنشستگى زودهنگام، حسب مورد کاهش لطمات جسمى و روحى شاغلان، ایجاد اشتغال و... بوده، بنابراین به منظور نیل به این هدف باید خلأهاى قانونى موجود با اصلاح قوانین و آیین‌نامه مربوطه به فوریت در دستور کار دستگاه‌هاى مرتبط قرار گیرد. حفظ و صیانت از حقوق تملای شرکای اجتماعى وظیفه ذاتی سازمان تأمین اجتماعى است و از این رو به منظور برقرارى عدالت در اجرائى صحیح قوانین و افزایش ضرب پشتمبانی سازمان، بازنگرى در قوانین موصوف اهمیت ویژه‌اى یافته و امید است این امر مورد توجه قانونگذاران واقع شود.

است. در حال حاضر تعداد مستمرى‌هاى برقرار شده سازمان تأمین اجتماعى بالغ بر ۳ میلیون و ۳۷۸ هزار و ۹۶۰ پرونده است که از این تعداد ۲ میلیون و ۲۸۵ هزار و ۳۰۹ پرونده مربوط به بازنشستگان سازمان است. از مجموع بازنشستگان نیز تعداد ۵۰۲ هزار و ۷۶۵ پرونده در اجرائى قوانین مشاغل سخت و زیان‌آور و تعداد ۵۲۰ هزار ۴۳۵ پرونده در اجرائى قانون تعیین تکلیف تأمین اجتماعى اشخاصى است که ۱۰ سال و کمتر حق بیمه پرداخت کرده‌اند.

به نظر شما اگر روند افزایش بازنشسته‌هاى پیش از موعد ادامه یابد، چه خواهد شد؟

خروج زودهنگام نیروى کار فعال و متخصص از بازار کار علاوه بر اینکه اثرات نامطلوبى بر سر چرخه تولید خواهد داشت، به واسطه سنوات بیمه‌پردازى کمتر و مدت زمان دریافت مستمرى طولانى‌تر و همچنین دریافت مبلغ مستمرى و مزایای بالاتر (به خاطر بهرهمندى از سنوات ارفاقى)، توازن ورودى و خروجى سازمان را برهم زده و با کاهش نسبت پشتمبانی، اثرات نامطلوبى بر پایداری صندوق تأمین اجتماعى وارد مى‌کند. این روند در صورت عدم چاره‌اندیشى به هنگام، در آینده بسیار نزدیک مى‌تواند بعضاً مشکلاتى را برای سازمان ایجاد کند. البته باید این موضوع را هم ذکر کنم که به منظور پیشگیری از این روند، طرح‌هاى متعددى در قالب اصلاحات پیشنهادى قانون در جهت توانمندسازى و پایداری سازمان تأمین اجتماعى به مجلس شورای اسلامى ارائه شده است.

حذف شرط سنى و... همواره شرایط سهل‌ترى را جهت بهرهمندى بیمه‌شدگان از مزایای مستمرى فراهم مى‌کند، بنابراین مورد استقبال مشمولان قرار داشته و تمایل افراد را برای ادامه بیمه‌پردازى کاهش مى‌دهد.

افزایش تعداد بازنشسته‌هاى پیش از موعد چه آسیبى به منابع سازمان تأمین اجتماعى وارد خواهد کرد؟

اگرچه بازنشستگى‌هاى پیش از موعد یکى از حمایت‌هاى سازمان تأمین اجتماعى است، اما با توجه به کاهش مدت زمان بیمه‌پردازى افراد و افزایش دوران دریافت مستمرى آنان، موجب برهم خوردن توازن ورودى و خروجى سازمان شده و در نتیجه محاسبات آکچوثرى را تحت تأثیر قرار داده و این امر بر تغییرات ضرب پشتمبانی اثر گذار خواهد بود. از این رو، عدم ایجاد تمهیدات مناسب توسط تملای دستگاه‌هاى مرتبط، اثرات نامطلوب خود را بر پایداری سازمان تأمین اجتماعى و منافع شرکای اجتماعى خواهد داشت. در این خصوص و در جهت حفظ و پایداری سازمان، طرح‌هاى متعددى در قالب اصلاحات پارامتریک ارائه شده است.

برهم خوردن توازن ورودى و خروجى سازمان تأمین اجتماعى به زیان اعداد و ارقام چگونه دیده مى‌شود؟

به زیان آماری، ۷۶ درصد از کل مصارف سازمان و ۸۶ درصد از کل منابع حق بیمه به تعهدات بلندمدت اختصاص یافته

مطلع هستید که ظرف ۹ سال، بازنشسته‌هاى پیش از موعد سازمان تأمین اجتماعى از ۱۴ درصد در سال ۹۱ به بیش از ۵۰ درصد در سال ۹۹ رسیده است. به نظر شما چرا بازنشستگى در تأمین اجتماعى به این روىه دچار شده است؟

علت این روند را باید در تصویب و اجرائى شدن برخی قوانین جست‌وجو کرد. به عبارت دقیق‌تر، تصویب قوانین متعدد بازنشستگى پیش از موعد از جمله «قانون تعیین تکلیف تأمین اجتماعى اشخاصى که ۱۰ سال و کمتر حق بیمه پرداخت کرده‌اند» مصوب مهرماه سال ۹۲، «قانون استفسار به قانون اصلاح بند (ب) تبصره (۲) ماده (۷۶) قانون تأمین اجتماعى» مصوب شهریورماه سال ۸۰ به منظور بهرهمندى از بازنشستگى به موجب اشتغال در مشاغل سخت و زیان‌آور، «ماده (۱۰) قانون تنظیم بخشی از مقررات تسهیل نوسازى صنایع» و... موجب شده تا سهم بازنشستگى عادى از ۸۶ درصد در سال ۱۳۹۱ به ۴۹ درصد در سال ۱۳۹۹ تقلیل یابد. نتیجه این شد که ۷۸ درصد بازنشستگان پیش از موعد بر اساس قوانین مذکور بازنشسته شده‌اند که در این بین سهم بازنشستگى بر اساس قانون تعیین تکلیف تأمین اجتماعى اشخاصى که ۱۰ سال و کمتر سابقه پرداخت کرده‌اند ۳۴ درصد، سهم بازنشستگى مشاغل سخت و زیان‌آور ۳۸ درصد و سهم بازنشستگى بر اساس ماده (۱۰) قانون تنظیم بخشی از مقررات تسهیل نوسازى صنایع شش درصد بوده است. از آنجایی که بازنشستگى‌هاى پیش از موعد، حسب مورد به لحاظ تعیین سنوات ارفاقى، کاهش سابقه بیمه‌پردازى،

[عکس: میلاد نظربور]

رضا خراسانى

روزنامه‌نگار

نماینده نیشابور در مجلس شورای اسلامى خبر داد

نمایندگان در پی پرداخت بدهى دولت به تأمین اجتماعى

خبر

عضو کمیسیون شوراها و امور داخلى مجلس شورای اسلامى گفت: «بدهى بالای دولت به سازمان، حاصل عملکرد نادرست برخی دولت‌هاى قبلى است و عدالت ایجاب مى‌کند که دولت فعلى قبول مسئولیت کرده و مطالبات سازمان تأمین اجتماعى را بپردازد.» ابوالفضل ابوترابى عضو کمیسیون شوراها و امور داخلى مجلس شورای اسلامى در رابطه با میزان بدهى دولت‌ها به سازمان تأمین اجتماعى گفت: «با توجه به تورم و مسائلى که در حوزه اقتصادى

پیش آمده امروز، دولت‌ها بر اساس عملکرد، حدود ۳۵۰ هزار میلیارد تومان به سازمان تأمین اجتماعى بدهکار هستند.» وی ادامه داد: «تورم بالای ۴۰ درصد و افزایش افسارگسیخته قیمت کالاها از یک سو و تلاش سازمان برای تأمین حقوق بازنشستگان و کارگران عزیز از سوى دیگر مجلس را بر آن داشته تا در کنار سازمان تأمین اجتماعى باشد.» ابوترابى خاطر نشان کرد: «در حال حاضر کمترین حقوق در کشور که کمتر از ۵ میلیون تومان برای بازنشستگان و کارگران است و مى‌دانیم که با

این رقم، چرخه زندگى نمى‌چرخد به ویژه اگر این افراد اجازه نشین باشند که شرایطشان بدتر نیز خواهد بود.» عضو کمیسیون شوراها و امور داخلى مجلس شورای اسلامى تصریح کرد: «این بدهى حاصل عملکرد نادرست برخى دولت‌هاى قبلى است و عدالت ایجاب مى‌کند که دولت فعلى قبول مسئولیت کرده و مطالبات سازمان تأمین اجتماعى را بپردازد تا این سازمان نیز در برابر اعضاى خود که اغلب بازنشستگان و اقشار ضعيف جامعه هستند شرمند نباشد و آنها نیز حقوق شان را با افزایش دریافت

کنند.» نماینده مردم نیشابور در مجلس شورای اسلامى با بیان اینکه تلاش مى‌کنیم تا در بوجه سال آینده رقم پرداختى دولت را به ۱۰۰ هزار میلیارد تومان افزایش دهیم، عنوان کرد: «ما به عنوان نمایندگان و موکلان مردم پیگیر این موضوع هستیم تا ابربدهى دولت‌ها در جهت حمایت از بازنشستگان و کارگران پرداخت شود و تأکید مى‌کنم که این میزان بدهى برای دولت سیزدهم نیست بلکه انباشت بدهى دولت‌هاى پیشین بوده که امروزه ما را با چنین چالش بزرگى روبه‌رو کرده است.»

رئیس دیوان عدالت اداری که در دیدار با فرهاد سلیمان منش، سرپرست اداره کل تأمین اجتماعى غرب تهران بزرگ گفت: «قوانین سازمان تأمین اجتماعى قبل از سال ۱۳۵۴ وضع شده و این در حالى است که از نظر ماهیت، نوع مدیریت و مشاغل؛ دگرگونى‌هاى بسیارى در سطح ایران و جهان رخ داده است.»

حجت‌الاسلام والمسلمین محمد مظفرى افزود: «تأمین اجتماعى از جمله ارکان تحقق عدالت در جامعه است و رسیدگى به امور بیمه‌شدگان، کارفرمایان و بازنشستگان ضمن اینکه معیشت و سلامت نیروى کار را تضمین مى‌کند در ایجاد آرامش خاطر و امید به آینده آنها نیز نقش بسیار حیاتی ایفا مى‌کند.» وی تأکید کرد: «قوانین سازمان تأمین اجتماعى قبل از سال ۱۳۵۴ وضع شده و این در حالى است که از نظر ماهیت، نوع مدیریت و مشاغل؛ دگرگونى‌هاى بسیارى در سطح ایران و جهان رخ داده است.» مظفرى اصلاح بر خى از دستورالعمل‌ها، بازنگرى کارشناسانه در مقررات و مسائل مطرح‌شده را مهم توصیف کرد و گفت: «دیوان عدالت اداری این آمادگى را دارد که به منظور کاهش و بررسی ابعاد آراء که منجر به کاهش دادخواست‌ها

و همچنین تردد شهروندان مى‌شود، با کارشناسان سازمان تأمین اجتماعى موضوعات مهم را مورد واکاوى قرار دهد.» سلیمان منش، سرپرست اداره کل تأمین اجتماعى غرب تهران بزرگ نیز در این نشست با اشاره به تاریخ فلسفه شکل‌گیرى تأمین اجتماعى در ایران و اهمیت آن در برقرارى عدالت اجتماعى گفت: «ظلام تأمین اجتماعى به عنوان مهمترین اهرم برقرارى «عدالت اجتماعى» تلقى مى‌شود و شعار اصلی انجمن بین‌المللى تأمین اجتماعى (ISSA) تصریح شده است؛ تحقق عدالت اجتماعى بدون تأمین اجتماعى میسر نخواهد بود.» وی با اشاره به نقش تأمین اجتماعى در برقرارى امنیت اجتماعى و روانى و نیز افزایش سرمایه اجتماعى تأکید کرد: «اگر منابع انسانی را در هر جامعه‌اى عامل اصلی تولید و رشد و توسعه بدانیم، باید شرایط فعالیت و معیشت این نیرو را منظر عواملى نظیر بهداشت و درمان، بازنشستگى، از کار افتادگى و حوادث ناشى از کار و امنیت‌خاطر کافى فراهم باشد تا سرمایه انسانی بتواند در پناه تأمین اجتماعى به صورت فعال و پویا در توسعه پایدار کشور مشارکت کند.» سرپرست اداره کل تأمین اجتماعى غرب تهران بزرگ با تشریح ماده (۳۸)، (۴۱)، (۴۰)، (۱۴۸) مهمترین درخواست‌هاى بیمه‌شدگان و کارفرمایان را مورد واکاوى قرار داد. وی رسیدگى به شکایات شهروندى را در کوتاه‌ترین زمان یکى از کارکردهاى مهم اداره کل غرب تهران بزرگ طى یک سال اخیر برشمرد و گفت: «آراء دیوان عدالت اداری برای اداره کل غرب از اهمیت خاصى برخوردار است و امروز خوشبختانه کمترین آراء اجرائى احکام را شاهد هستیم و تلاش داریم با به‌کارگیرى همه ظرفیت‌هاى موجود، زمان انتظار اجرائى احکام را به حداقل رسانیم.» سلیمان منش تصریح کرد: «یکى از اهرم‌هاى اداره کل غرب تهران بزرگ در به حداقل رساندن مشکلات کارگاه‌ها و شرکت‌هاى بزرگ؛ تعامل و رسیدگى به درخواست و شرایط آنها است و تاکنون هیچ کارگاهى به خاطر داشتن بدهى تعطیل نشده و تعامل و گفت‌وگو با فعالان اقتصادى بیش از گذشته مورد توجه قرار گرفته است.»